

Makale türü: Araştırma makalesi**Article type:** Research article

Geliş tarihi 21.03.2025

Submitted date

Kabul tarihi 12.01.2026

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 26.10.2026

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Öztürk, C. (2026). Öğretmen Görüşlerine Göre Bilim Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) Yaşanan Sorunların Tematik Açından İncelenmesi. *Journal of History School*, 84, 4930-4952.

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE BİLİM SANAT MERKEZLERİNDE (BİLSEM) YAŞANAN SORUNLARIN TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ¹

Cebrail ÖZTÜRK²**Öz**

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) yaşanan sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemektir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Mardin ilinde görev yapan 20 Bilim Sanat Merkezi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Görüşme formunun geçerliği için üç eğitim yönetimi uzmanı ile bir ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşüne başvurulmuş, form çalışma grubu dışındaki üç öğretmenle pilot olarak uygulanmıştır. Sonuç olarak, katılımcı görüşlerine göre, eğitim öğretim sorunları, kurumsal sorunlar ve öğrenci kaynaklı sorunlar olmak üzere üç tema oluşturulmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim kalitesini artırmak için öğretim programlarının geliştirilmesi, fiziksel ve kurumsal eksikliklerin giderilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişim fırsatlarının artırılması ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik daha kapsamlı destek mekanizmalarının oluşturulması önerilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kadrolu istihdam edilmesi ve öğrencilere yönelik oryantasyon çalışmaları yapılması önerilmektedir.

¹ Bu makale tek yazarlı olup, çalışmanın etik kurul onayı Mardin Artuklu Üniversitesi'nde, 11.03.2024 tarih, 115220 sayı ve toplantı numarası ile alınmıştır.

² Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Midyat Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Bölümü, cebrailozturk81@gmail.com, Orcid: 0000-0002-1751-648X

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Sorunlar, Eğitim Öğretim, Üstün Yetenekli Öğrenciler.

Thematic Analysis of Problems Experienced in Science and Art Centers (BİLSEM) Based on Teachers' Opinions

Abstract

The aim of this study is to identify the problems experienced in Science and Art Centers (BİLSEM) based on teachers' perspectives and to propose potential solutions to these issues. The study employs a case study design, one of the qualitative research methods, was employed in this research. The study group consisted of 20 Science and Art Center teachers working in Mardin during the 2024-2025 academic year. The maximum variation sampling method was used in participant selection. Data were collected through a semi-structured interview form prepared by the researcher and analyzed using the content analysis method. To establish the validity of the interview form, expert opinions were obtained from three experts in educational administration and one measurement and evaluation expert, and the form was piloted with three teachers outside the study group. As a result of the analysis, three main themes were identified based on participant responses: educational and instructional problems, institutional challenges, and student-related problems. The findings suggest that improving the quality of education in Science and Art Centers requires curriculum development, addressing physical and institutional deficiencies, enhancing professional development opportunities for teachers, and establishing more comprehensive support mechanisms tailored to students' individual needs. In addition, it is recommended that teachers be employed in permanent staff positions and that orientation programs be organized for newly admitted students.

Keywords: BİLSEM, Problems, Education, Gifted Students

GİRİŞ

Eğitim, kalkınmakta olan ve gelişmiş ülkelerin geleceğini şekillendiren en önemli araç olarak kabul edilmektedir. Ancak eğitimdeki başarı, bireysel farklılıkların dikkate alınması gerekliliğiyle mümkündür. Bu farklılıklar, öğrencilerin öğrenme hızı, yöntemi ve kullanılan araçlarda çeşitlilik yaratmaktadır. Bireysel olarak öğrenme hızında farklılıklar olmasından dolayı eğitim öğretimde bazı öğrenciler için özel düzenlemeler yapılmış ve bu durum, "özel eğitim" alanının gelişmesini sağlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığının (MEB, 2016) tanımına göre özel eğitim, bireylerin bireysel ve gelişimsel farklılıklarına uygun olarak, özel eğitim programları, bu alanda eğitim almış personel ve uygun ortamlar kullanılarak gerçekleştirilen bir eğitim modelidir. Bu bağlamda, özel eğitim okulları; öğrencilerin kendi yaş gruplarındaki akranlarından belirgin biçimde farklı eğitim

ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanmış programlar uygulamakta ve eğitim süreçlerini farklı bir biçimde yönetmektedir. Böylece, öğrenciler hem akademik hem de sosyal ihtiyaçları doğrultusunda, kendilerine özgü yöntem ve süreçlerle eğitim almaktadırlar.

Üstün yetenekli öğrenciler, yaşlarına göre belirgin şekilde daha hızlı ve derinlemesine öğrenme kapasitesine sahip olan, soyut düşünme, yaratıcı problem çözme, eleştirel düşünme ve geniş kelime hazinesi gibi bilişsel yetkinliklerle donatılmış bireylerdir. Bu tanımdan yola çıkarak üstün yetenekli öğrencilerin de özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenci grubunda değerlendirildiği bilinmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler, tanımda da belirtildiği gibi sadece olumlu özelliklere sahip olmayıp aynı zamanda eğitim ortamlarında çeşitli zorluklarla da karşılaşmaktadırlar. Özel olarak tasarlanmış sınıflarda bu öğrencilerin yönetimi ve davranışlarının kontrolü karmaşık bir süreçtir (İnci ve Bayrakçı, 2022). Sabırsızlık, tez canlılık ve yüksek merak duyguları nedeniyle sınıf düzenini bozabilir, otoriteyi sorgulayabilir ve grup çalışmasında zorlanabilirler (Özbay, 2013). Mükemmeliyetçilik eğilimleri, hata yapma korkusuna ve zaman yönetimi sorunlarına yol açabilir. Ayrıca, akran ilişkilerinde de güçlükler yaşayabilir, yüksek beklentileri nedeniyle arkadaşlarını küçümseyebilir veya yalnız kalmayı tercih edebilirler (Akarsu & Mutlu, 2017). Dil becerilerindeki üstünlük, onları akranları arasında dışlanabilir hâle getirebilir ve “ukala” olarak algılanmalarına neden olabilir (Ataman, 2004). Tekrarlayan görevlerden sıkılma ve yoğun ilgi duydukları konulara aşırı odaklanma, akademik uyumlarını zorlaştırabilir (Kesner, 2005). Duygusal hassasiyetleri yüksek olan bu öğrenciler, aşırı kaygı, depresyon ve sosyal izolasyon riski taşıyabilirler. Ayrıca, liderlik eğilimleri nedeniyle kurallara karşı çıkabilir, otoriteyi sorgulayabilir ve grup içinde çatışmalar yaşayabilirler (Webb, 1993). Üstün yetenekli öğrenciler, sosyal çevrelerinde ve sınıf ortamında genellikle popüler olabilir, ancak bu durum onların sürekli takdir edilme ihtiyacına ve rekabetçi ilişkilere yol açabilir (Kesner, 2005).

Bu öğrenciler, bazen dikkat çekmek için sıra dışı veya çocukça davranışlar sergileyebilir ya da tam tersine, kabul görmek için üstün yeteneklerini gizleyebilirler (Ataman, 2004). Beklentileri karşılanmadığında, duygusal ve sosyal sorunlar yaşayabilirler (Özbay, 2013). Bandura'ya (1977) göre, çevresel faktörler bu davranışları pekiştirebilir. Ayrıca Bandura, üstün yetenekli öğrencilerin sorun çıkarmak amacıyla değil, belirli ihtiyaçlarını karşılamak için böyle tepkiler verdiğini öne sürmüştür. Bu nedenle, onların bireysel özelliklerine uygun düzenlemeler yapılmalı ve eğitim ortamları ihtiyaçlarına göre şekillendirilmelidir.

Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitimi çalışmalarına 1960’lı yıllarda başlanmış, ancak 1993 yılına kadar anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. 1993 sonrasında Millî Eğitim Bakanlığı’nın bu alana yönelmesiyle üstün yetenekli öğrencilerin tespit edilip eğitimi için ülke genelinde Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM) kurulmasının önem kazandığı görülmektedir (Gökdere vd., 2003).

BİLSEM’ler, üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen özel eğitim kurumlarıdır. Bu merkezler, erken yaşta üstün yeteneklerin tespit edilmesini sağlayarak öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerine destek olurken, standart müfredatın ötesinde problem çözme, yenilikçi düşünme ve eleştirel analiz gibi becerilerin geliştirilmesine katkıda bulunur (Sak, 2012). Ayrıca benzer yeteneklere sahip öğrencilerin bir araya geldiği ortamlar yaratarak sosyal etkileşimi ve özgüveni artırır, liderlik özelliklerinin gelişmesine olanak tanır. Uygulanan yenilikçi öğretim yöntemleri ve yürütülen araştırma projeleri sayesinde eğitim sisteminde sürekli iyileştirme sağlanır, böylece genel eğitim kalitesi ve kapsayıcılığı artar (Gökdere & Çepni, 2003).

BİLSEM’lerde sunulan eğitim, geleneksel okul müfredatından farklı bir yaklaşıma sahiptir. Ancak, öğretim programlarının esnekliği ve farklı disiplinleri içeren yapılarına rağmen, bazı temel eğitim öğretim sorunlarının olduğu görülmektedir. Öncelikle, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik pedagojik yeterliliklerinin her zaman yeterli olmadığı vurgulanmaktadır (Keskin vd., 2013). Bu durum, öğretim sürecinin etkili yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Eğitim materyallerinin sınırlı olması, öğrencilere sunulan ders içeriklerinin yetersizliği ve bireyselleştirilmiş öğrenme süreçlerinde yaşanan eksiklikler, öğretim sürecinin verimliliğini düşürebilmektedir (Şenol, 2023).

BİLSEM’lere öğretmen atamalarının sürekliliğinin sağlanamaması, fiziki mekân eksiklikleri ve finansal kaynak yetersizlikleri önemli kurumsal sorunlar olarak ele alınmaktadır (Çelik Şahin, 2014). Ayrıca, öğretmenlerin mesleki gelişim olanaklarının sınırlı olması, eğitim kalitesini doğrudan etkileyen bir faktördür. Eğitim süreçlerinde yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmesine rağmen, öğretmenlerin bu yenilikleri uygulamada karşılaştıkları bürokratik engeller ve yeterli eğitim desteği alamamaları önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Karaca & Sezginsoy, 2005; Çelikten, 2018).

Mevcut araştırmalar, BİLSEM’lerde yaşanan sorunları genellikle bireysel perspektiflerle ele almaktadır. Ancak bu çalışmada, öğretmen görüşlerine dayalı olarak eğitim-öğretim, kurumsal ve öğrenci kaynaklı sorunlar bütüncül bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Bu sayede, BİLSEM’lerin gelişimine yönelik daha kapsamlı çözüm önerileri geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, öğretmen görüşlerine göre bilim sanat merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir?
2. Bilim Sanat Merkezlerinde kurumsal olarak yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Bilim Sanat Merkezlerinde öğrencilerden kaynaklı yaşanan sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseniyle tasarlanmıştır. Durum çalışması, belirli bir olgunun içinde bulunduğu ortam, bireyler, olaylar ve süreçler gibi faktörleri bütüncül bir yaklaşımla ele alarak bu unsurların ilgili durumu nasıl etkilediğini ve bu durumdan nasıl etkilendiğini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır (Creswell, 2013). Araştırmacı, kendi kontrolü dışındaki bir olgu veya olay hakkında "niçin" ve "nasıl" sorularını yönelterek derinlemesine bir analiz gerçekleştirir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Özel durumlara odaklanan durum çalışması, bireylerin günlük deneyimlerini nasıl algıladıklarını, yorumladıklarını ve eyleme döktüklerini inceleme fırsatı sunmaktadır (Creswell, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Mardin ilinde Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenler belirlenmesinde amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik yönteminden yararlanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasındaki amaç, sorunları ifade edecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede çıkarmaktır. Böylelikle çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak fikirlerin veya ayrılıkların olup olmadığı bulunarak problemin farklı boyutları ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Çalışma grubuna ait bilgiler demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma grubuna ait bilgiler demografik bilgiler

Kod	Cinsiyet	Kıdem	Eğitim Düzeyi	Branş	Yaş
K1	Erkek	5	Lisans	Görsel Sanatlar	26
K2	Erkek	8	Yüksek Lisans	Müzik	32
K3	Erkek	4	Yüksek Lisans	Türkçe	28
K4	Erkek	9	Lisans	Matematik	33

Kod	Cinsiyet	Kıdem	Eğitim Düzeyi	Branş	Yaş
K5	Kadın	10	Lisans	Müzik	32
K6	Kadın	6	Yüksek Lisans	Matematik	30
K7	Kadın	11	Yüksek Lisans	Türkçe	35
K8	Kadın	4	Lisans	Sosyal Bilgiler	27
K9	Erkek	8	Yüksek Lisans	Fen Bilimleri	31
K10	Erkek	4	Yüksek Lisans	Sosyal Bilgiler	26
K11	Kadın	12	Lisans	Fen Bilimleri	35
K12	Kadın	10	Yüksek Lisans	Matematik	34
K13	Erkek	15	Yüksek Lisans	Türkçe	41
K14	Erkek	3	Lisans	Müzik	26
K15	Erkek	7	Yüksek Lisans	Matematik	30
K16	Erkek	4	Lisans	Matematik	28
K17	Kadın	16	Yüksek Lisans	Fen Bilimleri	45
K18	Kadın	9	Lisans	Görsel Sanatlar	32
K19	Erkek	21	Lisans	Türkçe	43
K20	Erkek	14	Lisans	Müzik	40

Tablo 1'e göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin 12'si erkek 8'i kadındır ve yaşları 26 ile 45 yaş arasında değişmektedir. Öğretmenlerin kıdem durumu 3 ile 21 yıl arası olup ortalama 9 yıl kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin 11'i yüksek lisans 9'u lisans eğitimine sahiptir. Çalışma grubunda 3 Fen Bilimleri, 2 Görsel Sanatlar, 5 Matematik, 4 Müzik, 2 Sosyal Bilgiler ve 4 Türkçe öğretmeni bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlanması için ilgili alan yazını incelenmiş ve araştırmanın amacına uygun soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formu için üç eğitim yönetimi uzmanı ile bir ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşü alınmıştır. Ardından, çalışma grubuna dâhil olmayan üç öğretmene pilot uygulama yapılmıştır ve elde edilen dönütler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama işlemi yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yapılmıştır. Yüz yüze görüşme yoluyla bilgi toplama süreci, araştırmacı ile katılımcılar arasında soru cevap üzerine kurulu, etkili bir iletişim sürecidir (Balaban Salı, 2012). Araştırma verilerinin toplanması için katılımcılarla görüşme öncesinde gerekli izinler alınmış ve randevular oluşturulmuştur. Öğretmenlerin rahat ve güvende hissetmeleri için kendilerinin istediği bir ortamda görüşmeler

yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde ses kaydı alınması için katılımcıdan gerekli izinler alınmıştır. Ses kaydı ile görüşmeyi kabul etmeyen katılımcılar için yazılı notlar alınmıştır. Araştırma, insan katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler içermesi nedeniyle Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 11.03.2024 tarih ve 115220 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınarak yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, elde edilen verilerin ayrıntılı olarak çözümlenmesini sağlayarak önceden belli olmayan kavramların gün yüzüne çıkarılmasına imkân tanır (Akbulut, 2012). Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar yazılı hale getirilmiş ve birden fazla kez okunmuştur. Verilerden elde edilen cevaplardan kodlar oluşturularak frekanslar oluşturulmuş ve anlamca benzerliği olanlar aynı kategoride ele alınarak sınıflandırılmış ve temalar oluşturulmuştur. Katılımcılara ait bilgilerin gizliliğini korumak için (K1, K2, K3...) gibi kodlamalar kullanılmıştır.

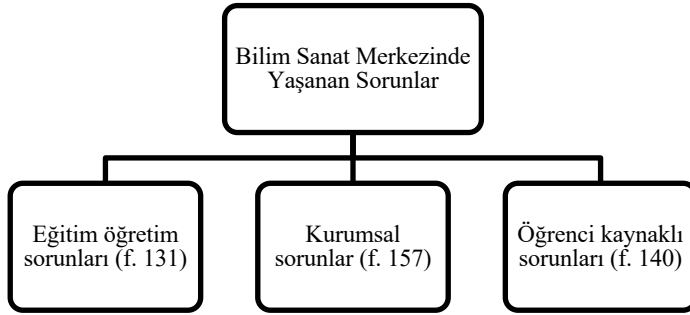
Geçerlilik Güvenirlilik

Bu çalışmada doğrulanabilirliği ve tekrarlanabilirliği sağlamak amacıyla araştırmacı, veri toplama sürecinde oluşabilecek herhangi bir yanlılığın önüne geçmek için görüşme esnasında sorularla ilgili katılımcılara kendi görüşünü paylaşmama ve katılımcıları yönlendirmeme konusunda özellikle dikkatli davranarak objektif olmaya çalışmıştır.

Nitel araştırmalarda "geçerlilik" bilimsel bulguların doğruluğuyla, "güvenilirlik" ise bilimsel bulguların tekrarlanabilirliğiyle ilgilidir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırmanın iç geçerliğini artırmak için görüşme soruları hazırlanırken uzman görüşüne başvurulmuş ve bu sorular literatüre uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır. Araştırmanın dış geçerliğini arttırmak için örneklem seçiminde evrenin temsil edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik bilgilerinde çeşitlilik oluşturacak şekilde seçilmesine özen gösterilmiştir (cinsiyet, yaş, kıdem, branş). Araştırmanın iç güvenirliliğini arttırmak amacıyla elde edilen bulgulardan bazılarına yer verilerek alıntılar yapılmıştır. Ayrıca araştırmacı dışında dört uzmanın görüşüne başvurulmuş ve ortaya konulan bilgilerin gerçeği yansıtır yansıtmadığı konusunda ortak bir anlayış geliştirilmiştir. Araştırmanın dış güvenirliliğini artırmak amacıyla veri analizinde, veri toplama ortamları ve süreçlerinde farklı görüşler ve açıklamalar dikkate alınarak yorumlanmıştır. Bu açıklamalar arasında en dikkat çeken ifadeler bulgular bölümüne eklenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Bilim Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerden alınan cevapların analizi neticesinde oluşturulan temalar Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Bilim sanat merkezinde yaşanan sorunlara ilişkin temalar

Şekil 1’e göre Bilim sanat merkezlerinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi sonucunda Eğitim öğretim sorunları, Kurumsal sorunlar ve Öğrenci kaynaklı sorunlar temaları oluşturulmuştur.

Eğitim Öğretim Sorunları

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere “Genel olarak eğitim öğretim alanında yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevapların analizi sonucunda oluşturulan tema, alt tema ve kodlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Eğitim öğretim temasına ilişkin alt tema ve kodlar

Tema	Alt Temalar	Kod	f
Eğitim öğretim (f. 131)	Sınıf yönetimi (f. 53)	Sınıf içinde ders dışı diyaloglar	17
		Disiplin sorunu	12
		Akran baskısı	10
		Aşırı sorudan kaynaklı derslerin işlenememesi	8
		Öğrenci sayısının azlığından kaynak motivasyon eksikliği	6
	Öğretmen sorunları	Kadrolu öğretmen eksikliği	15
		Öğretmen değişimi	14
		Hizmet içi eğitimlerinin yapılmaması	9
		Ölçme değerlendirme yapılmaması	11

Tema	Alt Temalar	Kod	f
	Programdan kaynaklı sorunlar (f. 40)	Programın öğrenci ilgi alanını dikkate almaması	9
		Programın bireysel farklılıkları dikkate almaması	9
		Ders kitabının olmaması	7
		Standart bir programın olmaması	6

Tablo 2’de görüldüğü gibi “Eğitim öğretim” temasına ilişkin “Sınıf yönetimi” alt temasında katılımcılar; öğrenci sayısının azlığından kaynak motivasyon eksikliği, disiplin sorunu, akran baskısı, aşırı soru sorulmasından kaynaklı derslerin işlenememesi, sınıf içinde ders dışı diyalogların olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Sınıf yönetimi” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K12) *Bilim sanat merkezindeki öğrencilerimizin sayısı normal okulların sayısından azdır. Sınıf mevcutların 4-5 kişiden oluşması hem öğrenciler açısından hem de biz öğretmenler açısından genel anlamda motivasyon eksikliğine ve tam olarak bir sınıf ortamının oluşmamasına neden olmaktadır*

(K2) *Öğrencilerimizin genelinde kendilerini özel hissetmelerinden kaynaklı disiplinsiz davranışlar ortaya koymaktadır. Öğrencilerimiz çoğu zaman öğretmenlere karşı umursamaz olabiliyorlar*

(K8) *Öğrencilerin birbirlerine karşı alaycı davranışlarla ve sınıf içerisinde yanlış yapan öğrenciye karşı zorbalık ve dalga konusu hadiselerle çok karşılaşırız. Ayrıca ders esnasında öğrenciler kendi aralarında çok sık bir şekilde diyaloglar yaşanıyor bu durum dersin akışını önemli ölçüde etkiliyor.*

(K18) *Çocuklarımızın seçkin ve zeki olmaları sebebiyle ders işleme sırasında soru yağmuruna tutulabiliyoruz çok sık sorular soruyorlar ve bazen de ders dışı sorular soruluyor. Bu durum sınıfta dersin işlenişini ve akışını bozmaktadır*

“Eğitim öğretim” temasına ilişkin “Öğretmen sorunları” alt temasında katılımcılar; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerinin yapılmadığını, öğretmen değişiminin sıklıkla yaşandığını ve kadrolu öğretmen eksikliği olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Öğretmen sorunları” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K1) Bilim sanat merkezinde çalışan öğretmenlere yönelik herhangi bir eğitim yapılmamaktadır. Özellikle bu tarz özel öğrencilere yönelik nasıl davranılması gerektiği konusunda hizmet içi eğitim seminerleri veya kursları düzenlenebilirdi.

(K9) Bilim sanat merkezlerinde görevlendirilen öğretmenler genelde kadrolu değil başka okullardan ders karşılığı görevlendirme şeklinde olması önemli bir sorun teşkil etmektedir.

(K1) Bilim sanat merkezlerinde çalışan öğretmenlerin normal diğer okullarda çalışanlardan %25 ek ders artırımı dışında herhangi bir artışı olmadığından ve ders saatlerinin mesai saatleri dışında olması sebebiyle çok cazip bir durum teşkil etmemektedir. Bu nedenle nitelikli öğretmen sıkıntısı yaşanabilmektedir.

“Eğitim öğretim” temasına ilişkin “Programdan kaynaklı sorunlar” alt temasında katılımcılar; standart bir programın olmadığı, ölçme değerlendirme yapılmadığı, ders kitabının olmadığı, programın öğrenci ilgi alanını dikkate almadığını ve programın bireysel farklılıkları dikkate almadığını belirtmişlerdir.

“Programdan kaynaklı sorunlar” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K4) Bilim sanat merkezinde okuttuğumuz derslere yönelik standart bir program olmaması bizler için büyük bir sorundur. Bizler normal okullarda derslerimize yönelik bakanlık tarafından oluşturulmuş olan programları kullanarak ders işlemekteyiz

(K17) Merkezimizde öğrencilere yönelik bir ölçme değerlendirme sistemi bulunmamaktadır. Bu durum öğrencilerin dersi sadece eğlence olarak algılamalarına dersi dinleyip not alma kaygısı yaşamamalarına sebep olmaktadır.

(K7) Derslere yönelik bir ders kitabının olmaması hem bizler hem öğrenciler için kaynak konusunda sıkıntı yaşamamıza sebep olmaktadır.

(K14) Bilim sanat merkezine alınan öğrenciler her ne kadar belli bir sınavdan geçmiş olsalar da özel öğrenci olmaları sebebiyle farklı ilgi alanlarına ve bireysel olarak çok farklı kişiliklere sahiptirler. Fakat uyguladığımız programın bu durumu çok dikkate almadığını düşünüyorum.

Kurumsal Sorunlar

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere “Bilim Sanat Merkezinde kurumsal olarak yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevapların analizi sonucunda oluşturulan tema, alt tema ve kodlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Kurumsal sorunlar temasına ilişkin alt tema ve kodlar

Tema	Alt Temalar	Kod	f
Kurumsal Sorunlar (f. 157)	Fiziki Sorunlar (f. 57)	Kolay ulaşılabilir olacak noktada olmama	19
		Sınıfların bilsem öğrencilerine uygun zenginlikte olmaması	16
		Oyun alanı sorunu	12
		Etkinlik alanlarının yetersizliği	10
	Donanım Sorunları (f. 50)	Laboratuvar malzemesinin yetersiz olması	14
		Yetersiz bilişim araçları desteği	13
		Yetersiz teknolojik alt yapı	12
		Ders araç gereç yetersizliği	11
	Uygulamalar (f. 50)	Ders saatlerinin zamanı	16
		Sosyal etkinlik düzenlenmemesi	14
		Kurum dışı faaliyet yapılmaması	10

Tablo 3’te görüldüğü gibi “Kurumsal sorunlar” temasına ilişkin “Fiziki Sorunlar” alt temasında katılımcılar; etkinlik alanlarının yetersiz olduğunu, oyun alarlarının olmadığını, sınıfların bilsem öğrencilerine uygun zenginlikte olmadığını ve merkezin kolay ulaşılabilir olacak noktada olmadığını belirtmişlerdir.

“Fiziki sorunlar” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K1) Öğrencilerimiz genellikle oyun alanının az olması ve etkinlik alanlarının yetersiz olduğu ile ilgili şikayetlerde bulunuyorlar. Bilim sanat merkezimizin kendine ait müstakil bir binasının olmaması bizler için önemli bir sorun teşkil etmektedir.

(K6) Bilim sanat merkezi olarak bu kadar özel öğrencinin bir arada bulunduğu eğitim kurumunda sınıfların materyal bakımından ve fiziki olarak daha zengin olmasını daha fazla donanımın olmasını beklerdim.

(K18) Merkezimiz mevki olarak şehre uzak bir konumda keşke bilim sanat merkezi tüm öğrencilerin rahatlıkla ulaşabileceği bir merkezde, bir lokasyonda olsaydı

Kurumsal sorunlar” temasına ilişkin “Donanım Sorunları” alt temasında katılımcılar; laboratuvar malzemesinin, teknolojik alt yapı, bilişim araçları desteği ve ders araç gereçlerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

“Donanım sorunları” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K3) Merkezimizin bana göre en büyük sorunu donanım eksikliğidir. Laboratuvar malzemesinin normal okullarındakinden daha zengin olması ve donanımda olması gerektiğini düşünüyorum.

(K10) Bilim sanat merkezinin öğrencilerine ve derslerine yönelik hazırlanmış bir ders kitabı yoktur keşke böyle bir çalışma yapılsaydı.

(K6) Merkezimizin bilişim araçları ile ilgili herhangi bir desteği yok teknolojik altyapı durumu ise klasik okullarımızın donanımdan daha fazla bir artışı yok böyle okulların daha teknolojik ve daha üst düzey donanlara sahip olmasını dilerim.

“Kurumsal sorunlar” temasına ilişkin “Uygulamalar” alt temasında katılımcılar; etkinlik alanlarının yetersiz olduğunu, oyun alarının olmadığını, sınıfların bilsem öğrencilerine uygun zenginlikte olmadığını ve merkezin kolay ulaşılabilecek noktada olmadığını belirtmişlerdir.

“Uygulamalar” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K2) Bilim sanat merkezine gelen öğrenciler sadece derslere girip eve gidiyorlar. Bu durum öğrencilerde aidiyetlik duygusunu geliştirmiyor. Bu nedenle sosyal etkinlik ile ilgili daha fazla çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum.

(K19) Bilim sanat merkezi ek bir eğitim olduğu için ders saatleri genellikle akşamüstü veya akşam saatlerine denk gelmektedir. Bu durum öğrencilerin yorgun gelmesine ve derse konsantre olamamasına neden olmaktadır.

(K15) Öğrencilerle yapmış olduğumuz en büyük faaliyet dört duvar içerisinde yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Öğrencilerimiz farklı kurumlarda veya kurum dışı faaliyet konusunda çok talepte bulunmaktadırlar.

Öğrenci Sorunları

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere “Bilim Sanat Merkezinde öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusu sorulmuş ve alınan cevapların analizi sonucunda oluşturulan tema, alt tema ve kodlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Öğrenci kaynaklı sorunlar temasına ilişkin alt tema ve kodlar

Tema	Alt Temalar	Kod	f
Öğrenci kaynaklı sorunlar (f: 140)	Bireysel Sorunları	Bilsem derslerine zaman ayırmama	16
		Motivasyon düşüklüğü	13

Tema	Alt Temalar	Kod	f
		Pozitif ayrımcılık isteği	13
		Ödevlere karşı kayıtsızlık	12
		Yorgunluk	9
		Etüt ya da dersane gibi çalışmasını beklentisi	18
		Velilerin merkezden beklentilerinde farklılıklar olması	17
	Öğrenci velileri	Sınav sistemine paralel eğitim verme beklentisi	15
	Sorunları (f. 77)	Geribildirim eksikliği	13
		Ebeveyn ile iletişim kopukluğu	8
		Yetersiz öğrenci takibi	6

Tablo 4’te görüldüğü gibi “Öğrenci kaynaklı sorunlar” temasına ilişkin “Bireysel sorunlar” alt temasında katılımcılar: öğrencilerde motivasyon düşüklüğü, pozitif ayrımcılık isteği, bilsem derslerine zaman ayırmama, yorgunluk, ödevlere karşı kayıtsızlık olduğunu belirtmişlerdir.

“Öğrenci kaynaklı sorunlar” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K19) Öğrencilerimiz, Bilsem derslerini genel anlamda ek eğitim olarak gördüklerinden dolayı ders dinleme derse katılma gibi motivasyonları oldukça düşük bu konuda çok sorun yaşamaktayız.

(K1) Merkezdeki öğrencilerimiz genel anlamda kendilerini Üstün gördüklerinden dolayı hem şımarık davranışlar hem de kendilerine sürekli pozitif ayrımcılık talebinde bulunmaktalar.

(K12) Öğrenciler okul derslerinde verilen ödevleri genellikle daha çok önemsemektedir. Fakat bizim verdiğimiz bilim sanat merkezi derslerine yönelik ödevleri genellikle yapmamaktadır.

(K3) Öğrencilerimiz okul çıkışı merkezimize geldiklerinden dolayı genellikle yorgun bir şekilde gelmekte. Bu durum bizler için büyük bir sorun teşkil etmektedir.

(K8) Şunu açık söylemem gerekiyor ki öğrenciler merkezimizde işlenen dersleri okuldaki dersler kadar önemsememektedir.

Öğrenci kaynaklı sorunlar” temasına ilişkin “Öğrenci velileri sorunları” alt temasında katılımcılar: öğrenci velilerinde iletişim kopukluğu, yetersiz öğrenci takibi, geribildirim eksikliği, merkezden beklentilerinde farklılıklar olduğu, merkezin etüt ya da dersane gibi çalışması beklentisi, sınav sistemine paralel eğitim verme beklentisi olduğunu belirtmişlerdir.

“Öğrenci velileri sorunları” alt temasına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

(K5) Öğrenci velilerimiz ile iletişimlerimiz sadece öğrencileri alırken ve öğrencileri teslim ederken gerçekleşiyor. Onun dışında çok fazla bir iletişimimiz olmuyor. Bu durum öğrencilerle ilgili yaşanan sorunların çözümünde etkili olamamamıza sebep olmaktadır.

(K6) Velilerimiz de bilim sanat merkezi derslerini öğrenciler gibi çok önemsemediğinden dolayı derslerimizin takibi konusunda bizlere yardımcı olmamaktadırlar.

(K13) Bilim sanat merkezi öğretmeni olarak en çok zorlandığım konu velilerin bizden beklentilerin hem çok üst düzeyde olması hem de öğrencileri sınavlara hazırlama talepleridir. Çoğu zaman aileler eğitimimizden memnun olmadıkları için öğrencilerimizi artık merkeze göndermeyeceklerini belirterek bizleri tehdit etmekte.

(K11) Velilerimizin genellikle bize karşı olan eleştirileri: ‘öğrencilerimizi niye sınavlara hazırlamıyorsunuz niye sınav konuları işlemiyorsunuz?’ şeklindedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde toplumun çok az bir kesimini oluşturan üstün yetenekli çocuklar, akranlarından farklı gelişim ve öğrenme özelliklerine sahip olduklarından, özel bir eğitim öğretim sürecine tabi tutulmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü Bilim Sanat Merkezlerinin öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan bu araştırmada, öğrencilerin Bilim Sanat Merkezinde aldığı eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde yaşadığı sorunlar incelenmiştir. Eğitim öğretim sürecinin en önemli aktörü öğretmenler olması sebebiyle BİLSEM’lerde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri, önemli bir bilgi kaynağı teşkil etmektedir. Bu sebeple öğretmen görüşlerine başvurularak elde edilen verilerin tasnif edilmesi sonucunda “Eğitim Öğretim”, “Kurumsal Sorunlar” ve “Öğrenci Kaynaklı Sorunlar” temaları oluşturulmuştur.

Araştırmanın birinci alt amacına ilişkin analizlerde öğretmen görüşlerine göre eğitim öğretim süreci ile ilgili yaşanan sorunlar: “Eğitim Öğretim” temasında “Sınıf yönetimi”, “Öğretmen sorunları” “Programdan kaynaklı sorunlar” olarak üç alt tema oluşturulmuştur. “Sınıf yönetimi” alt temasında katılımcılar genel olarak öğrencilerin sınıf ortamında disiplinsiz ve sınıf yönetimine aykırı davranışlar sergiledikleri ile ilgili görüş belirtmişlerdir. Araştırma bulgularımıza

benzer olarak Sarıtaş vd.’nin (2019) yapmış olduğu araştırmada; BİLSEM’lerde öğrenciler arasında akademik düzey farklılığının olduğunu, sınıf içinde huzursuzluk/gürültü, sürekli söz hakkı isteme sorunu, ders dışı konuşmaların olduğunu belirtmiştir. “Öğretmen sorunları” alt temasında katılımcılar öğretmenlere yönelik eğitimlerinin yapılmadığını ve kadrolu sabit çalışan öğretmenlerin olmayışı ve bu durumun oluşturduğu olumsuzluklar ile ilgili görüş belirtmişlerdir. Kadrolu öğretmen sıkıntısı yaşandığı ve öğretmenlerin merkezi sınavlara hazırlık kaygısıyla program dışı faaliyetler yaptığını ilişkin araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır (Çitil & Ataman, 2018; Epçaçan & Oral, 2019; Kaya, 2013). “Programdan kaynaklı sorunlar” alt temasında katılımcılar programın bireysel farklılıkları dikkate almadığı, ölçme değerlendirme yapılmadığı ve ders kitabının olmadığını belirterek bu durumun BİLSEM’de verilen eğitimin verimliliğini düşürdüğüne yönelik görüş belirtmişlerdir. Araştırma bulgularımıza paralel olarak BİLSEM’ler ile ilgili yapılan birçok araştırmada, bu merkezlerde uygulanan programlarının yetersiz olduğu, geliştirilmesi gerektiği ve bu programların sürekli olarak değişime açık olması gerektiği sonucunu varılmıştır (Menteşe & Yıldırım, 2024; Özkan, 2009; Sarıtaş vd., 2019).

Araştırmanın ikinci alt amacına ilişkin analizlerde öğretmen görüşlerine göre kurumsal olarak yaşanan sorunlar: “Kurumsal Sorunlar” temasında “Fiziki Sorunlar”, “Donanım Sorunları” ve “Uygulamalar” olarak üç alt tema oluşturulmuştur. “Kurumsal Sorunlar” temasına ilişkin “Fiziki Sorunlar” alt temasında katılımcılar; genel olarak eğitim öğretim faaliyetlerinin görüldüğü ortamların fiziki olarak öğrenciler için yetersiz olduğu ve üstün yetenekli öğrencilerin kabiliyetlerine uygun olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca BİLSEM’lerin bulunduğu konumun ulaşım için önemli bir sıkıntı teşkil ettiği sıklıkla belirtilmiştir. Menteşe ve Yıldırım (2024) BİLSEM’lerde öğrencilerin devam sorunu yaşadıklarını ve bunun temel sebebinin ulaşım zorluğu olduğunu belirtmiştir. Yine araştırma bulgularımıza paralel olarak Sarıtaş vd. (2019), Bilim Sanat Merkezlerinin fiziki yapı olarak diğer okullardan farklı olmadığını, bahçe, laboratuvar ve atölye açısından yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Alan yazınında BİLSEM’lerin fiziki olarak yetersiz olduğu yönünde bulgulara ulaşan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Bildiren & Türkkani, 2013; Karakuş, 2011; Kazu & Şenol, 2012; Kıroğlu & Güven, 2024). “Donanım Sorunları” alt temasında katılımcılar; genel olarak BİLSEM’lerde üst seviyede derslerin işlenebilmesi ve uygulamalı olarak işlenmesi gereken ders araç gereçleri konusunda önemli sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma bulgularımıza paralel olarak Kazu ve Şenol’un (2012) çalışmasında BİLSEM’lerde donanım ve altyapının yetersiz olduğuna yönelik bulgulara ulaşılmıştır. “Uygulamalar” alt temasında katılımcılar; BİLSEM’de eğitimde eğitim faaliyetlerine katılan

öğretmen ve öğrencilerin kuruma sadece ders saatlerinde eğitim faaliyetlerini sürdürüp ayrıldıklarını herhangi bir sosyal etkinlik düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca ders saatleri zamanlarının akşamüstü veya akşam saatlerine, okul çıkışına, denk gelmesi nedeniyle önemli sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Epçaçan ve Oral (2019) çalışmalarında BİLSEM’lerde etkinlik faaliyetlerinin yetersiz olduğuna yönelik bulgulara yer vermiştir.

Araştırmanın üçüncü alt amacına ilişkin analizlerde öğretmen görüşlerine göre kurumsal olarak yaşanan sorunlar: “Öğrenci kaynaklı sorunlar” temasında “Bireysel Sorunlar” ve “Öğrenci velileri sorunları” olarak iki alt tema oluşturulmuştur. “Bireysel sorunlar” alt temasında katılımcılar, genel olarak öğrencilerin yorgun olduğunu, BİLSEM derslerine gereken önemi vermediklerini, motivasyon düşüklüğü olduğunu ve bunu yanında pozitif ayrımcılık isteği olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma bulgularımıza paralel olarak Altun’un (2015) yapmış olduğu çalışmada Üstün yetenekli öğrenciler, zaman zaman akademik baskı, motivasyon kaybı ve sosyal uyum sorunlarıyla karşı karşıya kaldığını belirtmiştir. Ayrıca Ayaydın ve Ün (2018) üstün yetenekli öğrencilerin sınıf içi etkileşimlerinde uyumsuzluklar, grup çalışmaları ve iş birliği gerektiren projelerde zorluklar yaşadıklarını belirtmiştir. Yine öğrencilerinin büyük bir kısmının hem arkadaşlarıyla hem de sınıf ortamından kaynaklı kişisel sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşan araştırmalara rastlanmıştır (Koçal vd., 2009; Sarıtaş vd., 2019; Tantay, 2010). “Öğrenci velileri sorunları” alt temasında katılımcılar: öğrenci velilerinde iletişim kopukluğu olduğunu, BİLSEM dersleri için yeteri seviyede önem vermediklerini, beklentilerinde farklılıklar olduğu, merkezin etüt ya da dersane gibi çalışması beklentisi içinde olduklarını ve merkezi sınav sistemlerine paralel eğitim verme beklentisi içinde olduklarını belirtmişlerdir. Sarıtaş ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları çalışmada velilerinin BİLSEM’leri bir dersane veya sınavlara hazırlık yeri gibi görmesi ve öğretmenlerin de bu doğrultuda ders işlememelerini sorun olarak gördüğünü belirtmiştir. Benzer şekilde Yumuş ve Toptaş (2011) çalışmalarında üstün yetenekli öğrenci velilerinin BİLSEM’lerde verilen eğitim ile ilgili bilgilendirmelerin gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Öneriler

- Bilim Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrencilere yönelik ulaşım sorunlarının çözümü için tüm öğrencilerin taşınmalı öğrenci kapsamına alınması sağlanabilir.
- Öğrencilerin zaman baskısından ve yoğun ders temposundan kurtarılması için ders programlarına yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Bilim Sanat Merkezine kabulü yapılan öğrencilere yönelik oryantasyon ve akran iletişimi eğitimleri verilebilir.
- Bilim Sanat Merkezinde görev alan öğretmenlerin aidiyetlik duygusunun gelişmesi için kadrolu olmaları sağlanmalıdır.
- Öğretmelere üstün yetenekli öğrencilere nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda özel eğitimler verilmelidir.
- Bilim Sanat Merkezinde uygulanan eğitim programları, öğrencilerin kendini ifade etmelerine, yaratıcılıklarını ortaya çıkarmasında ve proje üretmelerine katkı sağlayacak şekilde güncellenmelidir.
- Bilim Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrencilerin akranlarıyla olan ilişkilerine ve kişisel sorunlarına yönelik etkin rehberlik çalışmaları geliştirilmelidir.
- Bilim Sanat Merkezlerinin genel fiziki yapıları ve ders araç gereçleri üstün yetenekli öğrencilerin gelişimine katkıda bulunacak özelliklere çıkarılmalıdır.
- Bilim Sanat Merkezindeki yaşanan sorunları öğrenci görüşlerinden başka diğer paydaşların görüşleri araştırılabilir.
- Bilim Sanat Merkezindeki yaşanan sorunları inceleyen araştırmacılar farklı nitel ve nicel araştırma teknikleri ile bu konuyu analiz edebilirler.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akbulut, Y. (2012). Veri çözümleme teknikleri. İçinde A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (ss. 162-195). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akarsu, Ö. & Mutlu, B. (2017). Üstün yetenekli çocukları anlamak: Çocukların sosyal ve duygusal sorunları. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 112-116. <https://izlik.org/JA92LZ48ED>
- Altun, F. (2015). *Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları, psikolojik danışma yaşantıları ve rehber öğretmenlerin üstün yeteneklilerle ilgili yeterlik düzeyleri* (Yayın No. 407688) [Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Ataman, A. (2004). Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar. İçinde M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, & A. E. Bilgili (Eds.), *Üstün yetenekli çocuklar: Seçilmiş makaleler kitabı* (ss. 155-168). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ayaydın, Y. & Ün, D. (2018). Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve Bilssem'ler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 121-155. <https://izlik.org/JA73WG57AH>
- Balaban Salı, J. (2012). Verilerin toplanması. İçinde A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (ss. 134-161). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bildiren, A. & Türkkani, B. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin perspektifinden bilim ve sanat merkezlerinin hoş ve hoş olmayan özellikleri ve değişiklik talepleri. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), Özel Sayı, 128-135. <https://www.ajindex.com/index.php?sayfa=sayidetay&id=2857>
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Sage Publications.
- Çelik Şahin, Ç. (2014). Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin bu kurumlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 101-117. <https://www.hayefjournal.org/public/pdfs/74/101.pdf>
- Çelikten, Y. (2018). Üstün yetenekli çocuklar ve yönetim. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(1), 1-15. <https://izlik.org/JA83SG96UC>
- Çitil, M. & Ataman, A. (2018). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamlarına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231. <https://izlik.org/JA28FM95WM>
- Epçaçan, U. & Oral, B. (2019). Özel yetenekli öğrencilerin Bilssem'deki öğretim uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 139-166. <https://izlik.org/JA46JS53NP>
- Gökdere, M. & Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin eğitimine yönelik bir model önerisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 147-156. <https://tojet.net/articles/v2i3/2318.pdf>
- Gökdere, M., Küçük, M. & Çepni, S. (2003). Gifted science education in Turkey: Gifted teachers' selection, perspectives and needs. *Asia-Pacific Forum on*

- Science Learning and Teaching*, 4(2), Article 5.
https://www.eduhk.hk/apfs/v4_issue2/gokdere/index.htm
- İnci, G. & Bayrakcı, M. (2022). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sınıf içi istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin başa çıkma stratejileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(4), 893-910. <https://doi.org/10.21565/oelegitimdergisi.865941>
- Karaca, D. & Sezginsoy, B. (2005, Eylül 15-17). *Bilim sanat merkezlerindeki proje çalışmalarının yeri, önemi ve değerlendirilmesi* [Bildiri sunumu]. 1. Fen ve Teknoloji Eğitimi Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Karakuş, F. (2011). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144. <https://izlik.org/JA84ZS53BC>
- Kaya, N. G. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve Bilsem'ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 115-122. <https://izlik.org/JA75ZG79LG>
- Kazu, İ. Y. & Şenol, C. (2012). Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Bilsem örneği). *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 13-35. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/89749>
- Kesner, J. E. (2005). Gifted children's relationships with teachers. *International Education Journal*, 6(2), 218-223. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ854973.pdf>
- Keskin, M. Ö., Samancı, N. K. & Aydın, S. (2013). Bilim ve sanat merkezleri: Mevcut durumları, sorunları ve çözüm önerileri. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), Özel Sayı, 78-96. <https://www.ajindex.com/index.php?sayfa=sayidetay&id=2857>
- Kıroğlu, E. S. & Güven, U. (2024). Bilsem öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarıyla ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(41), 1803-1826. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1239568>
- Koçal, Z. D., Kanar, E., Ermiş, S. & Pınar-Kanar, K. (2009, 25-27 Mart). *Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin temel ihtiyaçları: Amasya örneği* [Bildiri sunumu]. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar, Eskişehir, Türkiye.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2016). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*.

<https://orgm.meb.gov.tr/www/bilim-ve-sanat-merkezleri-yonergesi-yayimlandi/icerik/784>

- Menteşe, S. & Yıldırım, K. (2024). Researching the efficiency level of science and art centers: The case of Tunceli Hacı Bektaş Veli Science and Art Center (BİLSEM). *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 23(1), 89-113. <http://www.tojet.net/articles/v23i1/23112.pdf>
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Özkan, D. (2009). *Yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre bilim ve sanat merkezlerinin örgütsel etkinliği* (Yayın No. 290573) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sak, U. (2012). *Üstün zekalılar: Özellikleri, tanılanmaları ve eğitimleri*. Vize Yayıncılık.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2019). Velilerin gözüyle Bilesem. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 114-133. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.5m>
- Şenol, F. B. (2023). Üstün yetenekli çocukların okul öncesi dönemde yaşadıkları eğitsel problemlerin anne görüşlerine göre incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 24(1), 159-178. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.933677>
- Tantay, S. (2010). *Özel veya üstün yetenekli çocuklara eğitim veren okul ve merkezlerin incelenmesi* (Yayın No. 278746) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Webb, J. T. (1993). Nurturing social–emotional development of gifted children. İçinde K. A. Heller, F. J. Mönks, & A. H. Passow (Eds.), *International handbook of research and development of giftedness and talent* (pp. 525–538). Pergamon Press.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yumuş, A., & Toptaş, V. (2011). Bilim ve sanat merkezlerinin amacına uygun işleyişinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 80-88. <https://izlik.org/JA62UG85YL>

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: Science and Art Centers (BİLSEM) are specialized educational institutions designed to maximize the potential of gifted students. These centers facilitate the early identification of exceptional abilities and support students' academic and personal development, fostering skills beyond the standard curriculum such as problem-solving, innovative thinking, and critical analysis (Sak, 2012). Additionally, by creating environments where students with similar abilities can interact, BİLSEM enhances social engagement, boosts self-confidence, and nurtures leadership qualities. Through the implementation of innovative teaching methods and research projects, these centers also contribute to continuous improvement in the education system, thereby enhancing overall educational quality and inclusivity (Gökdere & Çepni, 2003). However, despite the flexibility of instructional programs and their multidisciplinary structure, several fundamental challenges in teaching and learning processes have been identified. One key issue is that teachers' pedagogical competencies in addressing the needs of gifted students are not always sufficient (Keskin et al., 2013), which hampers the effectiveness of the instructional process. The limited availability of educational materials, inadequacies in course content, and deficiencies in individualized learning processes may reduce instructional efficiency (Şenol, 2023). Institutional challenges at BİLSEM include the lack of continuity in teacher assignments, insufficient physical facilities, and inadequate financial resources (Çelik Şahin, 2014). Additionally, limited opportunities for teachers' professional development directly impact the quality of education, and although innovative approaches are introduced in educational practices, bureaucratic obstacles and insufficient training support hinder teachers' ability to implement these innovations effectively (Karaca & Sezginsoy, 2005).

The aim of this study is to identify the problems encountered in Science and Art Centers based on teachers' perspectives and to explore potential solutions. In this context, the study seeks to answer the following research questions:

What are the problems faced in the teaching and learning process at Science and Art Centers?

What are the institutional problems experienced at Science and Art Centers?

What are the student-related problems encountered at Science and Art Centers?

Method: This study is designed as a case study, one of the qualitative research methods. Case studies adopt a holistic approach, examining a phenomenon within its natural setting while considering individuals, events, and processes to gain an in-depth understanding of how these elements influence and are influenced by the

phenomenon. The study group consists of 20 teachers working at Science and Art Centers in Mardin during the 2024–2025 academic year, selected using the maximum variation sampling method, one of the purposive sampling techniques, in order to ensure the greatest possible diversity among participants expressing different challenges. The research data were collected through a semi-structured interview form developed by the researcher. In preparing the interview form, a literature review was conducted, and questions, along with follow-up probes, were designed in alignment with the study's objectives.

Findings: This study examines the challenges encountered by students in the educational processes at Science and Art Centers (BİLSEM) from teachers' perspectives. Based on the analysis of teacher responses, the identified challenges were categorized into three main themes: "Teaching and Learning," "Institutional Challenges," and "Student-Related Challenges." For the first research objective, three sub-themes emerged under "Teaching and Learning": "Classroom Management," "Teacher-Related Challenges," and "Curriculum-Related Issues." Under "Classroom Management," participants expressed concerns about students exhibiting undisciplined behavior that disrupts the classroom. Under "Curriculum-Related Issues," teachers noted that the curriculum does not account for individual differences, lacks an assessment and evaluation framework, and does not include textbooks, all of which reduce the effectiveness of education at BİLSEM. For the second objective, three sub-themes emerged under "Institutional Challenges": "Physical Infrastructure Issues," "Equipment Deficiencies," and "Administrative Practices." Participants stated that the physical environments where educational activities take place are inadequate for students and not tailored to the needs of gifted individuals, and that the location of BİLSEM centers was frequently cited as a significant transportation challenge. Under "Equipment Deficiencies," participants highlighted major difficulties in obtaining the instructional tools and materials needed for advanced-level and hands-on courses. Under "Administrative Practices," participants reported that both students and teachers only attended BİLSEM for class hours and did not participate in any social activities, and that classes were often held in the late afternoon or evening, following regular school hours, which posed significant challenges. For the third objective, two sub-themes emerged under "Student-Related Challenges": "Individual Challenges" and "Parental Issues." Under "Individual Challenges," participants observed that students often appeared fatigued, lacked sufficient motivation for BİLSEM courses, and exhibited a desire for preferential treatment. Under "Parental Issues," teachers reported communication gaps with parents, limited parental emphasis on BİLSEM courses, differing expectations, and a tendency among parents to view BİLSEM

as a tutoring center, often expecting it to provide education parallel to centralized examination systems.

Conclusion and Discussion: Overall, the findings indicate that the problems experienced in Science and Art Centers stem from three interrelated sources: inadequate curricula and teacher-related constraints, insufficient physical and technological infrastructure, and unmet expectations among students and parents. Addressing these challenges requires updating instructional programs to better reflect students' individual needs, ensuring permanent teacher staffing and targeted professional development, improving transportation and physical facilities, and strengthening guidance services for students' social and emotional needs. Future research could examine these problems from the perspectives of students, parents, and administrators, and employ diverse qualitative and quantitative methods to further analyze the problems experienced in Science and Art Centers.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi

Sorumlu yazar, bu makalenin hazırlanma sürecinde dilbilgisi/üslup düzenlemesi ve kaynakça doğrulaması amacıyla yapay zekâ destekli bir araç (Claude, Anthropic) kullanmıştır. İçeriğin bilimsel doğruluğundan, yorumlanmasından ve sonuçlarından yazar sorumludur.